

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 4

83. ÅRGANG

27. FEBRUAR

1 9 7 1

GI FASTEN MENING

FASTEAKSJONEN 1971

Til kamp mot sult! Det høres besnærende ut — ved våre forsakelser å mette de sultne. For et hav av nød å bekjempe — $\frac{2}{3}$ av menneskehetens millioner er underernærte eller feilernærte! Vårt fasteoffer: Noen små tusen kroner — hva vil det hjelpe? I sannhet en dråpe i havet.

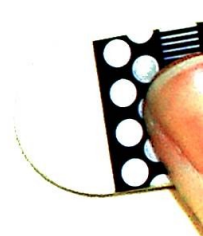
En klok mann har sagt: Istedenfor å gi de sultne millioner litt mel eller ris — lær dem heller å dyrke jorden riktig og effektivt. Istedenfor å gi dem en fisk i ny og ne — lær dem heller å fiske. Slik tenkte vel også Nobelprisvinneren John Borlaug som med sine nye korn- og rissorter startet «den grønne revolusjon».

Nordisk Fasteaksjon legger i år opp til å bekjempe sult ved hjelp til selvhjelp — ved 2 landbruksprosjekter i Kenya, et av de mest utpregede landbruksområder i Øst-Afrika. Lykkes vi, vil mange tusen mennesker få glede av våre tiltak i årene fremover. Mye feilernæring og underernæring vil kunne rettes opp, mye sult effektivt bekjempes. Våre små midler vil bli til stor hjelp for mange.

Folderen om Fasteaksjonen blir sammen med et innbetalingskort sendt til alle familier vi har adressen til og forøvrig lagt ut i alle kirker og kapeller.

God faste! Det nytter å hjelpe!

HARALD TAXT
CARITAS-LEDER

ONSDAGSBREV

Ovenstående bilde er ikke bare det mest smakløse jeg har sett på lang tid. Det er også en hån mot det store flertall av menneskeheten som ikke har råd, muligheter eller særlig lyst til å feire karneval før årets faste. Billedteksten beretter at det er en eksklusiv gruppe mennesker som holder «KARNEVAL I RIO» på et Hilton-hotell i Düsseldorf. Inngangsbilletten koster 110 DM, show, dans, mat og fine viner skaper stemning – og en gipsfigur av Kristus med utstrakte armer er plassert i et hjørne av festsalen. Den skal minne de festkledte om Kristusskikkelsen som ser ut over Rio fra en fjelltopp – over praktgatene og badestrendene, søppelhaugene og de elendiges slumstrøk. Romantisk? Fromt? Nei, først og fremst skremmende blindt.

ANDREAS LEGMANN

REDAKSJONELT:

TANKER OM

Tegningen er hentet fra en katolsk ukeavis i Boston. Teksten lyder omtrent slik: Han er ikke død. Han vil bare ikke engasjere seg i noe.

De åpne vinduer i dagens katolske Kirke, gjennomtrekk, uro og selvfølgelig risiko for den enkelte gjør tegning og tekst høyst aktuell idag. Enten vi bor i Boston, Porsgrunn eller Bergen. Vinduene er åpnet, ingen kan gjøre noe med det nå. Men det er stadig ellers trofaste katolikker her og over hele verden som forsøker å leve sitt kristne liv som om ingen ting hadde hendt. Nettopp disse stiller seg ofte meget kritiske til lille ST. OLAV og bladets redaksjonelle linje, jeg tar imidlertid chansen på at noen av dem leser dette:

Det å tro idag er bl. a., etter min personlige oppfatning, å godkjenne at Kristi liv og lære stiller radikale krav til de som forsøker å være Hans venner. Det er krav som ikke bare gjelder pave og biskoper, men hver enkelt av oss. Vi kan ikke lenger nøye oss med å si til de som eventuelt måtte være interessert, at vi tror. Vi må gjøre noe som viser at vi er troverdige medarbeidere i kampen for å redde verden.

De kristnes rolle er klart trukket opp i Konsildokumenter og i Paul VI's encyklika Popolorum Progressio. Vi skal tjene andre mens vi så ydmykt som mulig godtar denne verdens realiteter. Vi skal ikke fordømme noen, men forsøke å forstå og hjelpe. Vi skal støtte og oppmuntre virkelig fremgang, samtidig som vi klart gir varsel om hva vi mener er galt og ondt. Denne innsats, dette engasjement og denne tjeneste har blitt en nødvendig del av det kristne liv for de fleste av oss. De som ikke vil inn-

PÅSKEN PÅ MARIAHOLM

Fra Palmesøndag til 1. påskedag.

For ungdom over 16 år.

Årets konfirmanter er spesielt invitert.

TEMA: «LIVET I LYSET AV OPPSTANDELSEN».

3 dagers studier over LIVETS, DØDENS OG OPPSTANDELSENS MYSTERIUM. — 3 dager medlevelse i PÅSKELITURGIEN på nært hold FOR UNGDOM. — En uke i fellesskap: sport og avslapping hånd i hånd med studier og åndelig fornyelse.

Ledere: bl. a. pastor Rudi Kessels, Ada Castracane, og søster Mirjam.

Innledere: bl. a. pater H. Rieber-Mohn OP og p. Lars Messerschmidt.

Pris kr. 175.—.

Nærmere opplysninger og påmelding:

UNKS, Akersvn. 5 - Oslo 1 eller tlf. 20 72 26 v. sr. Mirjam.

Påmeldingsfrist: 20. mars.

Våre danske og svenske venner er spesielt invitert og velkomne!

LESERBREV

Kjære Andreas Legmann.

Jeg har lest Deres Onsdagsbrev i St. Olav nr. 2-71 vedrørende sniffe-problemet, og jeg er nesten like opp-tatt av det og bekymret som Dem. Jeg har tenkt så meget på disse unge som er i livsfare uten å vite det og jeg synes man må formidle opplysning til dem der hvor de ferdes mest, f. eks. på kinoene. Ved samarbeidet med en lege, en psykolog og en tekstforfatter og fotograf, må man kunne lage en forfilm, kort, men skremmende opplysende og beskrivende. Jeg tror det må være visuell opplysning som gjør mest inntrykk, artiklene i avisene leser de ikke. De må se det for sine øyne med store bilder og stor skrift — ikke anklagende, men advarende og rådgivende. Man må samtidig peke på at de er enkeltmennesker som selv bestemmer sin egen skjebne. Tror De ikke det kan være en idé? Filmen måtte kjøres på alle kinoer i lang tid fremover, om og om igjen.

Line Tandberg.

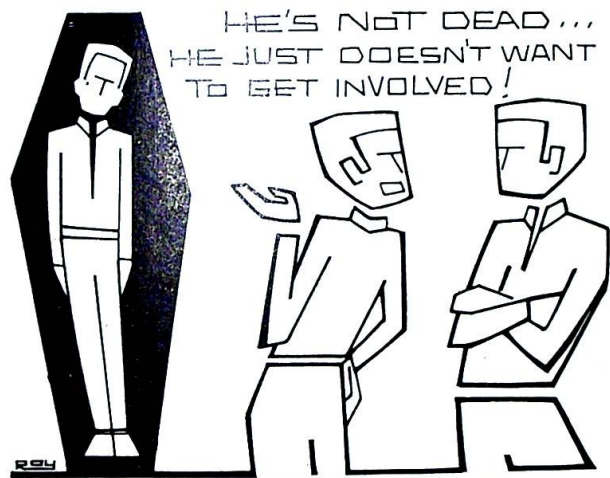
EN TEGNING

rømme det, tar i virkeligheten chansen på å stille seg utenfor Kirkens historie i 60- og 70-årene, i påvente av at alt skal bli som før.

Jeg tror det er unødvendig å si noe advarende om at det er en fare i dette at man kan miste balansen på nytt — en annen vei. Bønn, meditasjon og liturgi er en vertikal forbindelseslinje til Gud, avgjørende for den enkelte og for hele Kirken. Men samtidig går altså en horisontal linje fra de troende ut i dagens verden. Å være engasjert er å ha begge disse forbindelseslinjer åpne.

Verden angår oss. Gud hjelpe oss fordi det har tatt så lang tid med å forstå det.

A. R.

I NR. 4

■ Hovedartikkelen i dette nummeret av bladet er skrevet av pastor Rudi Kessels og er en omtale av G. R. Taylors THE DOOMSDAY BOOK. Lesere som eventuelt stusser over at vi ofrer så mye plass på dette stoffet bør se dagens redaksjonelle kommentar: Også dette angår oss, enten vi liker det eller ikke. (Side 56-59.)

■ Ellers bringer vi en betraktning om de kristnes Guds-begrep: KARIKATUREN ER DØD (side 64) — en grundig analyse av MODERNE OVERTRO (side 62) — nyheter, leserbrev, Kløvn osv.

RED.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

FASTEMANDAT 1971

Kjære troende.

Snart går vi inn i Fastetiden, de 40 dager som går forut for ihukommelsen av Kristi død og oppstandelse. Fasten er fremfor alt en omvendelsens tid. Den besegles i botens sakrament og i Fastetidens liturgi, som når sitt høydepunkt i den Stille Uke. Ved Påskevigiliens midnattsmesse feirer vi høytidelig Kristi oppstandelse. Men før dette har vi i fellesskapet gjentatt vår dåpspakt hvis dype mening de 40 forutgående dager har klarlagt.

Kirken vil, nu som før, at dette tidsrom skal ha en særlig botfens karakter. Dette etterlever vi, dersom vi på alvor i denne tiden går inn for å ta livets tilskikkelser med religiøs akseptasjon: «Vil noen komme etter meg, da må han fornekte seg selv, daglig ta sitt kors opp og følge meg» (Luk. 9, 23). Dernest gjør vi det ved i denne tiden særlig intenst å etterkomme nestekjærlighetens bud, ikke minst overfor våre egne nærmeste. «Hva dere har gjort mot én av disse mine minste brødre, det har dere gjort mot meg» (Matt. 25, 40). Hva bedre enn å øve dette ved sykebesøk, visitter hos ensomme gamle, eller, om ikke annet: gjennom mere selvbeherskelse i omtale og bedømmelse av nesten.

Dessuten ønsker Kirken at de troende over hele verden skal gjøre bot i fellesskap som tegn på viljen til forsakelse og selvbeherskelse i forening med ham som forberedte seg på sin frelsesgjerning ved en 40 dagers faste i ørkenen. Askeonsdag, Fastens første dag, og Langfredag gjelder som faste- og abstinensdager: dvs. at alle troende da skal spise mindre og avholde seg fra kjøttmat. Fastebudet gjelder alle som har fylt 21 år, inntil det 60. leveår. Det tillates på disse to dager bare ett fullstendig måltid om dagen og et mindre om morgenen og kvelden. Ordene **fullstendig** og **mindre** må tolkes ut fra de normale spisevaner. Abstinensbudet gjelder alle som har fylt 14 år. Bortsett fra de to ovennevnte dager er det overlatt de troende selv å finne sin egen form for botspraksis. Noen vil ønske å gjøre noe ekstra for å redusere sitt konsum av tobakk, alkohol, søtsaker; andre vil føle seg inspirert til å gi avkall på overflødig avislesning, eller vise større selvbeherskelse overfor massemedienes underholdningstilbud, for å benytte den innsparte tid til god religiøs lesning, rosenkransbønn, korsveiandakt eller til stille bønn og meditasjon. Også til de unge har Kirken en særlig oppfordring: litt mindre dans, kino og forlystelser til fordel for et sterkere engasjement i Fastetidens besinnelse.

Som et større praktisk uttrykk for vilje til forsakelse, vil alle som er istand til det gi et bidrag til våre nordiske katolske kirkers felles fasteaksjon til støtte for verdifulle tiltak for befolkningen i Afrika. Alle vil få tilsendt opprop om dette i posten med giroblankett, eller de kan legge sin gave i de bøsser som settes opp i våre kirker merket «Fasteaksjon».

Jeg ber Gud velsigne dere alle.

Gitt i Oslo

15. februar 1971

† JOHN W. GRAN
Biskop

«**A**nbringer man noen bakterier i et reagensglass, og sikrer man dem næring og surstoff, vil man merke at de formerer seg på en eksplosiv måte, idet deres antall fordobler seg omtrent hvert 20. minutt, til de danner en fast, synlig masse. Men etter en viss tids forløp vil formeringen stoppe, etter som bakteriene forgiftes av sine egne avfallsprodukter. I massens sentrum vil det danne seg en kjerne av døde eller døende bakterier, avskåret fra næring og surstoff, i og med deres naboer som danner et kompakt isolasjonslag. Antall levende bakterier vil så falle helt ned til noe i nærheten av null, hvis man ikke fjerner deres avfallsprodukter.

Menneskeheten befinner seg i dag i en lignende situasjon. Befolkningen øker eksplosivt, men teknologiens avfallsprodukter begynner å kreve sitt. Når man snakker om forurensning som forgifter både luft og vann dreier det seg ikke simpelthen om en rekke uheldige biprodukter av vår teknologi; den utgjør en fare for alt liv, nettopp fordi formeringen av mennesker har gått så unormalt fort.» —

Dette er de første linjer fra G. R. Taylors nylig utkomne bok, hvor han tar for seg verden som levemiljø for mennesker, samt alt det som truer med å forvandle den til et ugjestmildt, subsidiært ubeboelig sted. Etter naturvernårets utallige forsøk på informasjon og debatt er de fleste av oss gått litt trett av emnet. Det blir nok vanskelig å forbause eller skremme oss med noe nytt i denne saken, skulle man tro. Det gjør imidlertid Taylors bok.

Naturvernsaken og forurensningsproblemene er for manges vedkommende i alt vesentlig et spørsmål om *trivsel*. Bytrafikkens eksosluft svir oss i øynene og lukter dårlig — støynivået er sjenerende. Altså: hvordan kan vi gjøre vår grå hverdagstilværelse litt mindre *ubehagelig*? Og når vi kaster av oss hverdagens åk, håper vi på noen *velgjørende* stunder i umiddelbar kontakt med litt uberørt natur. Forfatteren går mye lengre. Han stanser ikke ved det behagelige, det trivelige, det estetiske — han stiller et langt radikalere spørsmål: vil det, om noen årtier i det hele tatt være *liv* igjen på denne kloden?

Her må det altså advares på forhånd: boken er ikke akkurat underholdningslektyre. Men den er spennende. Og skremmende. Det er som å bite i det sure eple når man engang begynner på den, og når man er ferdig med den, sitter man igjen med en besk smak i munnen.

BLIR DET NOE LIV

Taylor overøser leseren med *facts*. Veltalende, overbevisende, uomtvistelige facts. Og hva gjør man mot facts? De er ubønnhørlige. De greier da også i dette tilfelle å rokke ved de mest inngrodde og seiglivede oppfatninger og idéer som hittil så å si har vært en del av oss selv.

surser; og at vi er i ferd med systematisk å forbruke mange av dens vitale elementer, slike som surstoff og vann. Jorden er å betrakte som et romskip; riktignok et stort et, men astronautene ombord er da også mange, ja, altfor mange.

I et romskip er det nødvendig at

Et par eksempler. De fleste voksne er uforbederlige optimister, som tror at alle nye oppfinnelser og prestasjoner på det tekniske område, uten videre er fremskritt, dvs. skritt *fremover*. De tror med andre ord at utviklingen i seg selv eier en slags innebygget styreanretning som gjør at alt ordner seg til det beste.

En annen dyrebar tanke — som de fleste av oss aldri har drømt om å dra i tvil — er myten om naturens ubegrensede evne til å kunne tåle hva som helst av menneskelige inngrep. Naturen, som den godmodige gigant i dyp søvn, som ikke lar seg forstyrre av ett slag eller to.

Slike forestillinger gjør Taylor raskt av med. Han er så formastelig å tørre påstå at den teknologiske utvikling driver hele sivilisasjonen inn i en hvirvel som med rasende fart går mot katastrofen.

Han peker på at naturen er langt fra ubegrenset når det gjelder res-

ressursene ikke blir brukt opp, men at de, gjennom flere faser, forvandles slik at de kan brukes om igjen. Slik som astronautnes urin blir rensset for å sikre behovet for drikkevann, og slik som luften de puster ut regnesom astronautenes urin blir rensset for reres til ny bruk, på samme måte må jordens ressurser regenereres. Og hvis naturens kolossale men trege gjenvinningsprosess ikke kan holde tritt med menneskets aktuelle behov, er mennesket nødt til å hjelpe den, og øke dens tempo. I realiteten gjør man det stikk motsatte: man driver ren og skjær rovdrift, og naturen sakker akterut mer og mer for hvert år som går.

Problemene omkring naturens (oppbrukte) ressurser er likevel bare en slags innføring i det altoverskyggende problemkompleks, som her innledningsvis antydes med et enkelt begrep fra fysikken, nemlig: 'labil likevekt'.

En flaske som står på hodet er et trivielt eksempel på labil likevekt:

IGJEN?

bare man såvidt kommer bort i den, ramler den.

Det viser seg at naturen i flere henseender befinner seg i en situasjon av labil likevekt. Det har den selvfølgelig alltid gjort. Men i dag er teknologien i stand til å gi det «lille» puff som skal til for at det hele braser sammen.

Naturen har, som nevnt ovenfor, sitt eget 'renovasjonssystem', som består ikke blott i å fjerne avfallsstoffene, men i å oppløse dem, og gjøre dem til nytte igjen. Det dreier seg i virkeligheten om en hårfin balanse mellom forskjellige elementer: vann, luft, fauna, flora, varme, solenergi..., elementer som gjennom flere faser slutter kretsen.

I mange årtusener gjaldt denne selvrensende funksjon bare naturens egne avfallsprodukter. Når så til slutt mennesket dukket opp, har han, antagelig helt fra begynnelsen, vært et forurenset element (mer enn et pattedyr av samme størrelse). Men naturen maktet den tilleggsbelastning. Likevel finnes det en grense for hva den maktet, et kritisk punkt, om man vil.

Når man f. eks. slipper kloakkvann ut i et vassdrag (i beskjedne kvanta vel å forstå) bryter vannet materialene ned. Noen mil nedenfor kloakken er vannet rent igjen. Men når man slipper ut kloakkvann i store mengder, vil man risikere å drepe de bakterier i vannet som gir vannet dets rensende egenskap. Kretsen er da brutt og vannet kan ikke lenger oppløse noe avfallsprodukt, ikke engang små doser.

Forurensningen har da nådd et nytt stadium. Ikke bare sitter vi da igjen med forurenset natur, men naturen selv har mistet sin rensende kraft. Dette er forurensning i annen potens,

og forfatteren kaller den «superpollution».

Er vi i virkeligheten allerede kommet dit? Ikke enda, dvs. ikke i global målestokk. Men hvert industriland kan oppvise eksempler på super-pollution på det lokale plan. Hvor langt man egentlig kan drive dette vågespill er ikke godt å si.

Et forsøk på å utrydde malariaen i Malaysia for en del år siden, holdt på å fremkalle en pestepidemi.

Ved hjelp av sprøytemidler begynte man å utrydde fluene som sies å spre malaria. Men sprøytevæsken drepte samtidig kakkerlakkene; dermed ble gekkoene desimert, hvilket i sin tur reduserte tallet på katter. Følgelig begynte rottene å formere seg voldsomt og med dem lusene — som sprer pestbasillen.

En slik rekke (kakkerlak — gekko — katt — rotte) er et enkelt eksempel på en såkalt ernæringskjede, som,

parallelt med andre ernæringskjeder opprettholder en biologisk balanse, et såkalt økosystem. Et hvilket som helst inngrep utenfra kan forstyrre systemet, og det kan ha uoverskuelige følger. Det kan f. eks. medføre en veritabel «bestandseksplasjon», slik som man observerte i 1969 i Guam: en bestemt sjøstjerne var i ferd med bokstavelig å invadere, okkupere og fullstendig ødelegge korallene og havbunnen i store områder i Stillehavet, med skjebnesvangre følger for fiskebestanden og alt liv forøvrig.

Da Panamakanalen ble åpnet i 1914, syntes dens sluser å være store nok (bredde: 31 m.). I dag er deres kapasitet langt fra tilfredsstillende. I 1964 nedsatte man en komité som skulle utrede muligheten av å grave en kanal på havnivået, dvs. uten sluser. De tekniske problemer var store. Men dertil kom den økologiske risikoen.

(Forts. neste side.)

«DOOMSDAY BOOK»

(Forts. fra forrige side.)

I og med at Stillehavets tidevannsnivåer ligger atskillig høyere enn Atlanterhavets, ville det oppstå kolossale strømninger i kanalen. Strømningene ville rive med seg mange fiskearter fra det ene hav til det andre. Vitenskapen kjenner hittil bare til én fiskeart som har krysset landtungen gjennom den eksisterende kanal, og som har overlevd og formert seg på den andre siden. Det er innsjøen med ferskvann halvveis i kanalen som utgjør det virkelige stengsel, og ikke slusene. Ved graving av en ny kanal ville et slikt stengsel falle bort. — Da Welland-kanalen til de store innsjøene på grensen mellom Canada og USA ble åpnet, trengte niøyet seg inn der. Hundre år senere opplevde man en eksplosiv økning av niøyebestanden i innsjøene, som nesten utryddet ørret, småsild og andre små fiskearter. Den lokale fiskeindustrien tapte millioner på det, og investerte 16 millioner dollar for å finne en løsning. — Hvor spektakulært et slikt tilfelle enn kan synes, så er det for ingenting å regne mot det man kan vente seg etter en ny Panamakanal. Det ville dreie seg om en lang rekke forskjellige invasjoner med påfølgende eksplosjoner og utryddelser. Resultatet ville bli et økologisk kaos som verden hittil ikke har sett maken til.

Likevel er den storslåtte planen fremdeles ikke definitivt skrinlagt. Slik som det nå er, koster det penger å måtte bruke sluse, og dessuten mister man tid, for det er ofte kø foran slusene...

Personlig opplever vi jorden vi beveger oss på, som noe ganske solid. Riktignok har vi lært på folkeskolen at jordskorpen nærmest er for et tynt skall å regne. Men siden ingen personlig gjør erfaring av et slikt faktum, forblir det ganske teoretisk, noe som står i en bok, men ikke stort mer. Menneskeheten, eller vitenskapen, har imidlertid faktisk gjort erfaring av det, opp til flere ganger, og til egen skam og skade.

Muligheten for at mennesket skulle kunne forstyrre jordskorpenes tilsynelatende soliditet, begynte man å vie alvorlig oppmerksomhet i forbindelse med byggingen av en demning i Colorado. Dammen var ferdig i 1935, og samme år begynte man å fylle den kunstige innsjø med vann. Allerede i september 1936 ble det registrert en jordrystelse. I løpet av 1937 kom tallet opp i hundre; på det tidspunkt re-

presenterte vannet et trykk på 21 milliarder tonn. Myndighetene ble noe betenkt og installerte seismografer omkring innsjøen, for å klarlegge mulige årsaksforhold. Etter som man tilførte mer vann til innsjøen ble jordrystelsenes frekvens og intensitet større. Undersøkelsene skaffet dermed det første virkelige bevis.

Siden har man hatt en rekke tilfeller som ikke lar noen tvil igjen: India, Rhodesia, Grekenland... hvert av dem er en lite oppløftende historie.

Også her oppstår den berømmelige

«fare i annen potens». Når en rystelse opphever en spenning i jordskorpen ett sted, fremkaller den andre spenninger andre steder. Disse er som regel mye sterkere enn den første. Dette er grunnen til at en første rystelse stort sett ikke er den kraftigste. Jordskjelvet i Chile i 1960 f. eks. begynte med en rystelse med styrke 7,5 (Richter), som halvannet døgn senere ble fulgt av en rystelse som var ti ganger så sterk

Alle større vannoppdemninger, all gravning ved hjelp av kjernefysiske eksplosjoner, og særlig alle underjordiske prøvesprengninger, representerer krefter som er store nok til å utløse en seismisk kjedereaksjon.

En lang rekke undersøkelser har vist at klimaet ikke er så stabilt som det behager oss å tro. Det dreier seg her om ytterst usikre forhold. Etter all sannsynlighet er det overhode ikke vanskelig å få ødelagt deres balanse.

KALDERE

Det er riktignok ikke mulig å spå hva som er det mest sannsynlige: varmekatastrofe eller global istid — om det skulle være noen til trøst å vite det. Men denne mangelen på kunnskap gjør ikke forholdene mer stabile, tvertimot.

Her er det igjen mange faktorer som spiller inn. En av de viktigste er økningen av kuldioksyd (CO₂) i at-

mosfæren; CO₂ er én av vår teknifiserte kulturs viktigste avfallstoffer.

Kuldioksyd har den egenskap at det absorberer en del av varmestrålene, nemlig de med lang bølgelengde. Det samme gjør glass... og glasshus. Kuldioksydet i atmosfæren forårsaker altså det kjente glasshuseffekt for oss her nede, og effekten øker med mengden av CO₂ i luften. Og den øker fra år til år i et foruroligende tempo.

Man har allerede kunnet påvise temperaturstigninger over forholdsvis lange perioder. Man har f. eks. konstatert at gjennomsnittstemperaturen på sydpolen har steget med 2,5°. (Dette sier kanskje lite. Men når vårtemperaturen på Island ligger 1° lavere enn det normale, synker landbruksproduksjonen med 15%. En grad er altså ganske mye.)

Dessuten har man her igjen «annengrads-phenomenet». Man har beregnet at de utstrakte myrene verden over inneholder flere hundre tusen tonn

KLIMA?

kulldioksyd. I tilfelle myrene skulle tørke ut, ville disse enorme mengder av CO₂ slippes ut i atmosfæren. Når temperaturen stiger litt, frigjøres altså noe CO₂ fra myrområdene — hvilket i sin tur får temperaturen til å stige... osv.

Det er også ting ved vår moderne teknologi som peker i retning av et kaldere klima i fremtiden. Samtidig med gassene, slipper industrien også faste stoffer ut i atmosfæren, i form av støv. Disse partikler blir delvis hengende i atmosfærens høyere lag. Partiklene reflekterer en del av solstrålene, dvs. hindrer dem i å nå jordoverflaten. Viktigere er imidlertid at de fungerer som små kjerner, som gir dampen anledning til å kondensere. Altså: mer skydannelse, og ytterligere reduksjon av solstråler som når vår klode. Man har konstatert mye mer regn, flere overskyede dager og flere uvær i store industriområder, i forhold til omgivelsene hvor vinden slipper til: en forskjell på 16 à 20 %! Men også utenfor storbyene finnes det nå problemer. Den nordlige del av Atlanterhavet har således 10 % mer skydekke enn det normale.

Hvis utviklingen uhindret går sin gang, og hvis man legger til 3000 overlydsfly, vil man i året 2000 kunne vente seg et evigvarende skydekke over Atlanteren, Europa og store deler av Amerika.

At noe slikt vil kunne redusere temperaturen i global målestokk er lett å innse.

En legmann er tilbøyelig til å innvende: La disse motstrøgende faktorer holde hverandre i sjakk! Men så enkelt er det ikke. Det dreier seg her om meget kompliserte og tildels ukjente faktorer, som, når man legger dem sammen, ikke følger reglene for en vanlig addisjon.

Til og med de kjente forhold byr på vanskeligheter. Temperaturstigningen er proporsjonal med CO₂-mengden, mens nedkjølingen er proporsjonal med kvadratet av støv-

BILLEDSTOFFET

Bildene er fra NTB's billedarkiv: Britiske soldater i kamp mot forurensninger på Kanalkysten, protester i København og Stockholm mot moderne trafikk, alarm langs Rhinen, industrilegg som spyr ut sitt avfall i et vinterlandskap osv.

mengden. (Nedkjølingen kan med andre ord på kort tid øke sterkt i intensitet.) Hvordan skal man holde slike ting i balanse, og dette i verdensmålestokk?

En ting er sikkert: vi har, teknisk sett, mulighet til å skape kaos her også. Og vi har for lite innsikt til å være sikker på at vi ikke er i ferd med å gjøre det.

Atmosfæren er et system som sammen med vannet og livet på jorden er i uavbrutt transformasjon, men som på en eller annen måte opprettholder en bestemt likevekt. Det interessante ved denne transformasjonen er at den alltid tenderer mot en likevekt som tillater livet å fortsette.

Små forstyrrelser i hvilket som helst ledd av transformasjonskjeden ville kunne drepe alt liv, slik som vi kjenner det. Hvis f. eks. surstoff-

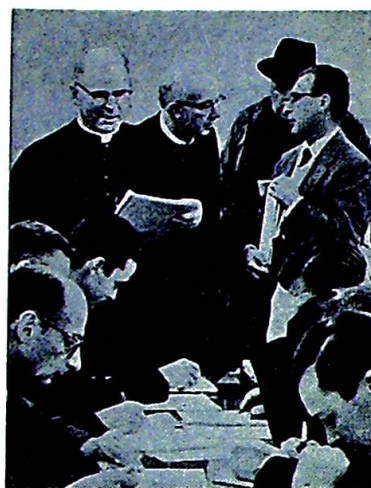
mengden i luften ble mindre, ville livet bli umulig, unntatt for noen sjeldne bakterier. Og omvendt: en økning av surstoff på bare 5 %, ville medføre en sterkt økt brannfare, slik at vi til enhver tid ville ha spontane skogbranner et eller flere steder i verden.

Vekselvirkningen mellom surstoff- og kvelstoffmengden tør være en kjent prosess. Vår moderne betong- og asfaltkultur synes imidlertid ikke å ha noen skrupler med hensyn til den massive avskogning den forutsetter. Det er i det hele tatt *vilt* at trefelling i mange tilfelle skal være overlatt til privatmennesker, som tilfeldigvis 'eier' et skogområde, men som av den grunn ikke nødvendigvis har et forsvarlig helhetssyn.

Langt mindre kjent er det faktum at havets plankton spiller en ganske

(Forts. s. 61.)

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høy- messe
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 72 44	9.00 9.45 og 19.00	11.00
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 — —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 15 32 44	11.00	9.30
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN, St. Paul kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
Vår Frue kirke, Helleveien, tlf. 57 353 — 57 707	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelsengt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvg. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND: S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM, St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikals kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: St. Olavs kapell (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53 765	17.30	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
Veståsen kapell		9.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2	8.45 19.00	11.00 —
Biskopen og prestegården tlf. 21 214		
St. Elisabeth hospital, Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteim kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: Vor Frue kirke, Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447 (I. VII—31. VIII St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)	19.00 8.00	11.00
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

NYHETER

■ Under mottoet «Din hjelp er en fredstjeneste» har den katolske kvinneorganisasjonen i Østerrike sendt ut en oppfordring om en **FAMILIENFASTTAG 1971**. — Kvinnene appellerer til alle landets innbyggere om denne ene dag å innskrenke sitt forbruk av mat og andre goder og bruke de penger som blir spart inn til støtte for kvinnenes store social- og utviklingsprogram i Det fjerne østen.

■ Erkebiskopen i Sao Paulo, mgr. Arnst, har anklaget byens politi for å ha forfulgt og mishandlet presten Giulio Vicini og den kvinnelige sosialarbeideren Yara Spadini. Begge ble den 29. januar fengslet av militærpolitiet for «undergravningsvirksomhet». Erkebiskopen sier i en erklæring at han etter å ha besøkt fangene personlig har sett merker av at de har vært mishandlet under forhørene.

■ Tallet på ordenssøstre i Frankrike er stadig synkende: Etter de siste oppgaver står 110 400 søstre i Kirkens tjeneste, 23 prosent på det medisinsk-sosiale området, 15 prosent i undervisning.

Tallet har gått jevnt tilbake en lang stund. I 1980 regner man med at det er nede på rundt 83 000.

■ En privat gruppe på 25 mennesker i Köln har gjennom utdeling av en million flyveblad i Vest-Tyskland oppfordret sine landsmenn til å motsette seg planlagte forsøk på å frita pornografi fra strafferettslige tiltak. **STOPPT**

DIE PORNO-FLUT, heter det i flyvebladene.

■ Erkebiskopen av Conakry, Raymond Marie Tchidimbo, ble slått, fratatt klærne og tvunget til å danse under brutale forhør, forteller pålitelige kilder i Dakar. Biskopen ble brutalt trampet ned etter sin arrestasjon, heter det i «London Times».

■ Det arbeider for tiden 4014 katolske geistlige i Ungarn. Hele 531 av disse gjør tjeneste i bispedømmet Veszprem. Det ukentlige tidskrift «Uj Ember» kommer ut i et opplag på 48 000, ved siden av har man bl. a. også et teologisk blad som heter «Vigilia» og en pressetjeneste.

■ Den ansette franske avisen **Le Monde** offentliggjorde 31. januar et nytt bevis på forfølgelsene i Brasil: Et brev fra en brasiliansk kvinne, Lina Penna Santamin hvis sønn har sittet innesperret siden mai ifjor. Avisen har videresendt brevet til pave Paul.

I skrivelsen forteller fru Santamin at hennes sønn er 29 år gammel og utdannet som geolog. Han ble arrestert av politiet på en gate i Sao Paulo og han ligger idag på et militærpsykiatri som invalid. Medfanger hun har fått snakke med har sagt at de ikke lenger kan kjenne igjen hans mishandlede ansikt.

Moren skriver til pave Paul:

— De andre forteller meg at han ble slått til han ikke klarte mer og besvimte. Etterpå bandt de ham til en stol og ga ham elektroshokk mot ørene, i munnen, på bena og i hele hodet.

Hun fikk se ham en kort stund da hun fikk en tillatelse til besøk fra en general. Hun sier kort: — Jeg fikk tillatelse til å se min sønn. Han var invalid.

Og hun slutter sitt brev med å fortelle at hun har fått vite at hennes sønns skjebne er typisk i dagens situasjon i Brasil:

— Man har sagt til meg at det finnes 12 000 i fengslene.

■ Radio Vatikanet har den 12. februar fungert i 40 år.

En klovn

I dag er jeg opptatt med å skrive brev, på denne måten.

Først til fru Helga Mortensen (se leserbrev annet steds på denne siden.)

Kjære fru Mortensen, De savner skikkelig stoff om den katolske kirke, i Norge og ute i verden. Spesielt i nr. 3, altså i forrige nummer av bladet. Jeg beklager det, jeg ville ikke selv ha unnlatt å lese rapporten fra de nordiske biskopers konferanse i Göteborg. Jeg er kanskje en enfoldig klovn, men jeg synes at dette er nyhetsstoff av første rang for dagens norske katolikker. Ellers leste jeg personlig de engelske biskopers Statement Concerning Moral Questions, rapporten om forfølgelsene i Sovjet, stoffet om prosessen mot noen dominikanere i Brasil og annen del av Gunnel Vallquists brev fra Frankrike.

A regne alt dette med blant kvasi-stoff er etter min mening litt uoverveiet, synes De ikke det selv også når De får tenkt Dem litt om?

Neste brev:

Kjære dere to i Oslo som sendte meg gule blomster forleden, med et hyggelig kort. Det var ufortjent, men bevares hvor de livet opp i manesjen. Jeg satt en lang stund etterpå og glemte alle vanskeligheter og tenkte på dere.

Så ett til Beckenham:

Hei, kan du ikke forsøke å lave en sak til påskenummeret, Tordenskjolds soldater trenger assistanse. Deadline 15. mars. Gjerne bilder i samme konvolutt. Hils Anne Marie.

Til slutt:

Kjære søster E., takk for brev om snifferprobleme. Jeg skulle ønske alle lesere var som Dem. De vet, det er noen som ikke kjenner lynollukten engang, såne som mest er opptatt av å verge sin egen trygge uvirkelighet.

Til alle: mange hilsener.

Jeg er også en tosk, selvfølgelig.

ST. OLAV'S REDAKSJON

TLF. 20 72 26 - 28 01 04

«DOOMSDAY» ...

(Forts. fra side 59.)

stor rolle i regenereringsprosessen av surstoff: man antar at hele 70 % av alt surstoff skyldes plankton. Desto mer opprørende er det at havet blir brukt som fylling hvor man dumper ned alle avfallsprodukter, som man ikke blir kvitt annetsteds. Havforurensningen begynner å få skremmende dimensjoner. Da Thor Heyerdahl skvalpet midt på Atlanterhavet med sin papyrusbåt, kunne han ikke bruke havvannet til å pusse tennene med; det var synlig skittent. Til og med fant han nevestore asfaltlignende klumper i vannet. Og alt dette på flere hundre miles avstand fra ethvert industriområde.

Når havforurensningen engang når det kritiske punkt, hvor plankton dør, da er også det siste menneskes siste pust nær forestående.

Det finnes et gammelt uttrykk som lyder: «å være som en hund i et spill kjegler». Det stammer fra en tid da folk ennå lekte med kjegler og kugler. En hund midt opp i dette spill virket forstyrrende, og ødela spillet. En liten analyse av dette naive bilde er nyttig i denne sammenheng. Hvorfor ble det nettopp en hund (og ikke en mus eller en mann)? Jo, fordi en hund har fysisk kraft nok til å velte kjegler, mens den ikke har intelligens nok til å forstå at den holder på å øde-

LESERBREV:

«Det dårligste -»

Herr redaktør.

Siste nummer av St. Olav (nr. 3, 1971) er etter min mening det absolutt dårligste i en serie av dårlige numre. Jeg kan etter dette ikke lenger vedlikeholde noen interesse for bladet, og vil unnlate å fornye mitt abonnement - dersom ikke bladet bedrer seg vesentlig i den tid som gjenstår før det utløper.

Som utenlandsk katolikk i Norge (en betydelig del av katolikkene i Norge er utlendinger), har jeg abonnert på St. Olav i håp om å få informasjon om den katolske kirke i Norge og i verden ellers. En sjelden gang har jeg fått det. Men hva består bladet av for det meste?

Jo - kvasi-filosofiske utredninger av (1) Klovnen, (2) svenske og danske forfattere, (3) mer eller mindre tilfeldige presseklipp og (4) anmeldelser av filmer som for lengst har vært anmeldt i de fleste norske dagsaviser . . . (Forkortet.)

HELGA MORTENSEN.

legge. Kort og fyndig: et misforhold mellom fysisk kraft og intelligens.

Det er nettopp et slikt misforhold som gjelder for mennesket i dets omgivelser i dag. Han rår over tekniske midler som tillater ham å utføre nær sagt hva som helst. Men samtidig vet han uhyre lite om de virkelige konsekvenser av sine foretagender, på lengre sikt. Og selv om han, i visse tilfelle, har fått innsikt i noen av faremomentene, viser det seg gang på gang, at han likevel ikke tar innsikten alvorlig: klokskapen må vike for kortsiktige (og ofte private) interesser.

Taylors bok er ikke et avrundet hele. Mange spørsmål står ubesvart. Dessuten spør man seg selv om ikke Taylor bevisst (eller ubevisst?) har utelatt andre facts, slike som ikke passer inn i det han prøver å bevise. . .

Bøker som disse er til en viss grad alltid gjetting. Og Taylor selv siterer bøker fra for 30, 40 år siden, og understreker hvor uriktige deres konklusjoner viste seg å være. Dette er kanskje også denne boks skjebne. Selv om det var slik, ville det i så fall være én stor forskjell likevel: de eldre spådommer var uriktige fordi forfatterne var for optimistiske. Taylor ville i så fall være den første som var for pessimistisk. . .

Bokens store fortjeneste er imidlertid at den bevisstgjør, at den innbyr til å tenke litt mer kritisk med hensyn til «fremskrittet». Og det er sannelig ikke lite. Selv en engelsk politiker uttrykte det, i forbindelse med rensningsprosjekter for Themsen: «Slike prosjekters verdi i valgkampen er lik null». Dette kan forandres. Og boken er et utmerket bidrag til en slik forandring.

MODERNE OVERTRO

Kvinnelig astrolog mest populær i fransk radio

Paris, 3. februar.

(AP) — En ferm dame på 57 år som kunne passere som Nina Krusjtjov har plutselig fått flere lyttere i fransk radio enn noen andre kjendiser. Hun kaller seg selv Madame Soleil, eller fru Sol. Hun er astrolog og forteller dagen lang folk om hva som står skrevet i stjernene når det gjelder akkurat dem, hvem

KIT-ARTIKKEL

Når tekniske og rasjonelle tid opplever en massiv pånyttfødsel av irrasjonelle og primitive trosformer og av overtro som mange trodde vara forsvunna for alltid i vår civilisation. Dette fenomen har allvarligt ifrågasatt den tåmligen allmänt omfattade föreställningen att vår tillvaro och tolkningen av denna höll på att sekulariseras. Max Webers bekanta tes om världens fortskridande lösande ur förtrollningen (Entzauberung, disenchantment) och religionens minskade betydelse som en följd därav, ter sig mindre övertygande när nya former av magi och overtro börjar uppträda som massföreteelser.

Den kvantitativt viktigaste av dessa fenomen är tvivelsutan den moderna astrologien i form av horoskop. Dess uppblomstring är inte någon plötslig mode-nyck, utan en stadig framrykning som karakteriserat åtminstone hela efterkrigstiden. Dess plats i pressen och dess egen publicistik har blivit allt mer framträdande. Från en plats i marginalen har astrologien blivit etablerad. I et nummer av Social Research fanns ett bidrag av den även i Sverige kände kyrkohistorikern och religionssociologen Martin Marty om horoskop och annan ockultism i amerikansk press. Marty började att studera vad han trodde vara ett marginellt och sekteriskt fenomen, men han fann vad han i rubriken benämnde The Occult Establishment.

Det finns relativt litet skrivet om den moderna overtron och dess förhållande till den religiösa tron. I det följande skall vi i huvudsak behandla tre arbeten av helt skilda slag som förefallit särskilt ägnade att kasta ljus över den moderna astrologiens innebörd och sociala roll.

Det första är Ernst Jüngers bok från 1959 *An der Zeitmauer*, särskilt dess inledningsavsnitt om mätbar tid och ödestid med underrubriken «En icke-astrologs tankar om astrologien». Vårt andra arbete är Jacques Maitres uppsats i *Diogenes* 1966 om konsumtionen av astrologi i vår tids samhälle. Slutligen en studie om overtro och religion av Abercrombie, Baker, Brett & Foster i *A Sociological Yearbook of Religion in Britain* 3, 1970. Denna sociologiska undersökning skiljer sig från de andra genom att inte ute-

slutande syssla med astrologien, men dess resultat om relationen overtro-religion är utomordentligt interessant.

Jüngers historiefilosofiske betraktelse anknytter till en del tankar i Oswald Spenglers *Untergang des Abendlandes*, som inte alla förefaller särskilt fruktbara och angelägna. Spenglers begrepp «den andra religiositeten» för moderna härledda eller artificiellt återupplivade tros- och kulformer synes dock ganske användbart.

Enligt Jünger är astrologien närmare släkt med religionen än med vetenskapen. «Det är en av grunderna till att kyrkan redan tidigt betraktade stjärntydingen med misstro. Clemens av Alexandria kallade tron på horoskop förräderi mot försynen... Origines som trodde på astralandar, fruktade att en lära som förknippar ödet med stjärnornas bana, berövar människorna känslan av frihet och leder dem från bödens väg. Invändningen har i dag förlorat mycket av sin giltighet, då astrologiens attraktion verkar just på de massor, som sedan länge, kanske sedan generationer, har uppgivit bödens utövande. I detta hänseende har vi snarare att göra med ett symptom på den «andra religiositeten». Särskilt pekar den på den stigande gnostiska grundströmning, som också andra tecken vittnar om.»

Jüngers syn på kyrkornas och religionens situation framställs i bokens slutpartier, och har endast indirekt interesse för oss i detta sammenheng. Han exponerer sin vanlige fixering vid Leon Bloy och utvekkler dennes dunkle ord om att «Gud drar sig tillbaka». Jünger menar opppenbarligen att tron på en personlig Gud har blitt allt svårere og mera utsatt, men att kyrkorna og religionerna som institusjoner, «store hus», kommer att overleva inte endast nationalstater utan også kulturkretser. Han betoner særskilt den roll de har spelt som ett samvete i de totalitære staterna. «Om kyrkan förhindrar att staten blir till ett monstrum, och om den gör den enskilde, særskilt vid

livets vändpunkter medveten om det omåtelige værdet hos menneskens existens, vilket strækker sig ånda ned i universums djup, så viser den sig redan dærmed som en oersættlig makt.» För teologerna börjar ingen god, men väl en stor tid.

Astrologiens särart får en utomordentlig karakteristik av Jünger. Den liknar både spel som schack og orakel av skilda slag. Men skiljer sig från dessa «dæringenom att den inte blott förfogar over ett system av fält og tecken, utan dæri att dessa tecken også har sin period, att de på ett sätt som låter sig beråknas, avlægsnar sig, återkommer og fixerer tiden. Vi ser hær det store hjulets vridning på det sedan begynnelsen førte trogna sattet... Førknippningen av ett flyktigt ødesdatum med verdensurets orubblige gæng ger astrologien dess egendommige lockelse, som låter den overleva alla åndra mantiske konster og operationer.» Månniskan har ett outrotligt behov att få høre att hennes gærninger og møten betyder något mera ån det opppenbare, att store makter speglar sig i henne. Ju snabbare fœrænderingen sker i det moderne, storstadsmæssigt-abstrakte samhættet, desto starkere framtræder dette behov. Særskilt gæller dette infœr kriser som hotar den tekniske optimismen, «då kånner månniskan ett behov av tolkning, av hântydning till makter som ligger utanfœr cirkulationen.»

Astrologiens inbrytning är enligt Jünger «ett revolutionært fœrebud... Den har inte endast en ovetenskaplig struktur, utan også en mot jæmlikheden og niveleringen riktad tendens, så tillvida att den insisterer på den ødesgivne egenarten, på månniskors medfœdde olikhet.»

Att astrologien är ett revolutionært faktum visas av att den kommer underifrån. Den skiljer sig från liknende rørelser, som antingen odlas i små grupper og bildar sekter, eller om den som fysiognomiken har blitt populær, åndå faller tilbåka på betydande åndar.» (Jünger syftar hær opppenbarligen på mæn som Rudolf Kassner.)

FREMMEDORD

Vi sakser Peter Wilhelm Bøckmans fornøyelige - og treffende - stykke om fremmedord fra bladet «Vår Kirke»:

Du må ikke si «relevant», sa min venn menighetsrådsformannen. Folk skjønner ikke slike fremmedord. Du preker over hodet på dem.

Det er vel ikke så ille, innvendte jeg forsiktig.

Å jo da, drev han på. Se nå for eksempel denne artikkelen din i Vår Kirke. Her kryr det av fremmedord - det gjør det nå i hele bladet, forresten. «Dialog» og «struktur» og «gjøre det relative absolutt».

Det er sitat. Fra Kierkegaard.

Det hjelper ikke. På Kierkegaards tid snakket de vel slik, de som hadde noe

Jacques Maitre är forskningsassistent vid CNRS, redaktionsmedlem i Archives de la Sociologie des Religions. Han har særskilt intresserat sig för användningen av matematiska metoder i religionssociologien, och har skrivit en banbrytande uppsats om folkreligiositeten, «Religions populaires et populations religieuses», Revue française de sociologie, 1959.

Maitre: «Den vitt spridda och tilltagande populariteten hos astrologien i Frankrike bjuder åsynen av vetenskaplig popularisering och esoterisk spekulering i full sving, ofta blandade med varandra.» På ett utmärkt sätt tar Maitre fram astrologiens pseudovetenskapliga prägel, som gör att den samtidigt kan appellera till behovet av en «högre» mening och behovet att förklara skeendena utifrån iakttagbara fenomen.

Astrologien är förvisso urgammal, men vid slutet av förra århundradet kunde historiker anse att den egentligen för-

(Forts. s. 65.)

å si om slike ting. Men i dag må vi tale enkelt og likefrem, slik at folk kan forstå. Særlig ungdommen. Ungdommen bare kutter ut når du kommer med slike uttrykk.

Det var nå rart, sa jeg. Ellers får vi jo vite at ungdommen er de som skjønner alt og vet alt og har lest alt - i motsetning til oss fossilene (nok et fremmedord). Men når det gjelder forkynnelsen, så heter det plutselig at de forstår ingenting, og da kan det ikke være enkelt nok. Jeg lurar på om ikke folk forstår det de vil forstå, jeg - og det enten de er unge eller eldre.

Langt ifra, sa min venn. Det er klart at vi må kunne uttrykke oss enkelt og folkelig, på alminnelig norsk. Hvorfor i all verden bruker du ikke gode norske uttrykk i stede for alle disse fremmedordene?

Fordi mange ting uttrykkes knappere og mer presist ved fremmedord enn ved å skrives om til såkalt «ekte norsk». Og du bruker jo selv en masse fremmedord. «Telefon» og «telegraf» og «radio» og «maskin» og «bil» og «sykkel» og masse annet. Kan du gi meg et «godt norsk ord» for *bil*, for eksempel? I Stortinget

forsøkte de jo med «skjenelaus køyregreie», men det slo visst ikke helt an.

Nei, det er klart vi må ha endel tekniske betegnelser . . .

Å, ikke bare det, sa jeg, og nå begynte jeg å bli litt ivrig. «Radikal» og «konservativ» og «reaksjonær» og «liberal» og «realistisk» og «illusjon» og «misjon» og «revolusjon» og, ja, i tusenvis.

Ja, men det er jo ord som er gått inn i sproget vårt, sa min venn.

Akkurat. Det er nettopp det som er saken. Jeg skal si deg hvordan vi kan avskaffe fremmedordene. Det er ved å lære dem å kjenne. Fremmedord er fremmedord bare til vi blir kjent med dem. Men kjent med dem blir vi bare ved at de blir brukt til daglig, og ikke brennemerke og utstøtt. Det er slik de «går inn i sproget vårt». Nemlig.

Nei, det holder ikke, sa menighetsrådsformannen med den sindighet som har gjort ham til menighetsrådsformann. For mens du da driver og lærer folk opp i fremmedord, så kutter en stor del av leserne og tilhørerne dine ut, simpelthen. Og det det gjelder for deg er vel ikke å trene folk i fremmedord, men å forkynne *evangeliet* slik at de uten videre forstår det?

«Evangeliet» er også et frem . . . forsøkte jeg.

Nei, gi deg nå - det kom myndighet i røsten. Hvis evangeliet er et *fremmedord* - og nå tenker jeg på innholdet - så er det nettopp din oppgave å gjøre det kjent og kjært for menneskene, og det gjør du bare ved å si det så liketil og enkelt så selv et barn kan forstå, som det står.

Ja, sa jeg spakt, jo, du har vel rett - men det er jo ikke alt i evangeliet som er så enkelt . . .

Min venns nittenårige håpefulle stakk hodet inn av døren:

Hei, fatter, vil du si til muttern at jeg ikke kommer til middag!

Skal du over til Erik?

Nei, Erik, han er jo i militæret - det vil si, det er han nettopp ikke, han har siviltjeneste på Fredsinstituttet.

Hvorfor har han det? spurte faren, litt forbauset.

Jo, det er mer fredsrelevant - han driver med strukturanalyse av øst-vest-dialogen, sier han, forklarte poden.

Er det mange som gjør det slik? sa faren.

Nei, det er relativt få, ennå - men det blir nok flere!

Og det mener dere er mer - eh - fredsrelevant?

Absolutt! sa ungdommen.

Basar i Halden

Fra fredag 26/2 til og med lørdag 13/3 holder Birgittaforeningen i Halden håndarbeidsbasar.

Basaren er åpen hver dag fra kl. 9—20, og søndag etter messene.

HJERTELIG VELKOMMEN!

Karikaturen er død

Hver eneste søndag bekender de kristne menigheder deres tro på Gud, og hertil bruger de blandt andet de ord, som det allerførste koncil i den kristne kirkes historie - koncilet i Nikæa - i det 4. århundrede vedtog som udtryk for Kirken tro på Treenighedens mysterium. Men lad os være ærlige eller - som den anglikanske biskop Robinson siger - oprigtige over for Gud: De begreber som natur og person, der her nævnes, er døde begreber for os eller i hvert fald for de allerfleste af os. Det bedste ville nok være at indrømme dette og i stedet prøve på at finde frem til nye formuleringer, som udtrykker det samme på en for os mere forståelig måde. Vi har alle sammen hørt om den nye «Gud-er-død»-teologi. Denne betegnelse dækker over flere vidt forskellige strømninger, hvoraf nogle tilsyneladende står kristendommen ret fjernt, mens andre blot er et forsøg på at rense og uddybe vor forståelse af det guddommelige. Man må altså omgås den slags modeord med forsigtighed. Men vi kan i vor tro på den levende Gud ikke kan tross alt ikke leve totalt isoleret fra tidens ånd. Vi kan i vor tro på den levende Gud ikke helt se bort fra, at Gud på en måde er død. Derfor vil vi nu spørge os selv, hvad det er for en Gud, der er død, og hvad han er død af.

Lad os først se lidt på den karikatur af Gud, som vi alle sammen på den ene eller anden måde har været stillet overfor: Gud som den store Bastian. Det er klart, at det er meget uretfærdigt at fremstille Gud på den måde, men det er på den måde, de kristnes Gud kun alt for ofte fremtræder for udenforstående, og det må være os selv, der er skyld i det.

Den store Bastian er moralisternes Gud, den Gud, hvis opgave det er at opretholde ordenen i både naturen og samfundet. Vi kender alle det gamle slag-

ord, som udtrykker den treenighed, der hedder «Gud, konge og fædreland». Kombinationen kan virke chokerende på os, for Gud hører jo til på et helt andet plan. Ja, det gør han, men drager vi konsekvenserne af det? Den mentalitet, et sådant slogan er opstået af, lever i dag så meget desto bedre, som man i de fleste tilfælde ikke er sig den bevidst. Hvorfor nævnes Gud så tit som beskytter af den herskende orden også og endda især, hvor denne orden i virkeligheden er en uorden? Det chokerer os at høre Kristus fremstillet som en revolutionær, for hans rige er ikke af denne verden. Men det må gælde i begge retninger: Gud er ikke garant for hverken det ene eller det andet samfundssystem, og det må være vores skyld, hvis der er nogen, der opfatter ham, som om han var det.

Men den store Bastian bruges ikke bare som politisk våben. Gud er ikke bare den bedste garant for det bestående samfund, - han er også den, der belønner mig for mine gode gerninger. Han er de artige børns Gud. Dette billede er meget udbredt, selv om det passer dårligt sammen med Det nye Testamente, hvor vi kan se, at de mennesker, Jesus omgikkes, ikke var hverken særlig pæne eller velsete. Der er heller ikke noget mærkeligt i, at de 10 bud, som beseglede kærlighedspagten mellem Gud og mennesker, er blevet til en slags færdselslov, der regulerer trafikken på vej til evighedens parkeringsplads. Det er ikke mere mærkeligt end at se Jahve, Israels brudgom ifølge profeterne, forklædt som den store Bastian, som fører nøjagtigt regnskab over vore forseelser. Selvfølgelig fremstiller vi ham ikke mere på den måde, men spiller belønningen i Himlen ikke en stor rolle i vort forhold til Gud?

En anden misforstået opfattelse af Gud er at fremstille Skaberen som en dårlig håndværker, som hele tiden må gribe

ind for at rette alt det, der er forkert i hans værk. Hvordan skal man ellers forklare, at vi beder Gud om alt mellem himmel og jord? Vi beder ham om tørvejr, når vi skal på skovtur, og om hjælp, når vi skal op til eksamen. En munk, som en ung vordende studine ville have til at bede Helligånden om at hjælpe hende, svarede: «Det, jeg vil bede om, er at du ikke bliver hovmodig, hvis du består, og at du ikke bliver helt ude af dig selv, hvis du dumper.» Selvfølgelig tror vi på muligheden for mirakler: Gud er jo almægtig, og vi tror også på Guds forsyn: Gud er jo kærlighed, og intet af, hvad der angår os, lader ham ligegyldig. Men vi må bevare sansen for proportionerne. At bede til Gud er ikke det samme som at abonnere på Falken. Det ved vi godt, men handler vi også virkelig ud fra den overbevisning. I den moderne tekniske verden er der ingen plads for Gud som altmuligmand, og ingen troende behøver nogen sinde at beklage, at den Gud er død. Det var en Gud efter vort eget hoved, som i virkeligheden var en afgud.

Disse forhåbentlig helt forældede Guds-billeder har et træk til fælles, og det er, at Gud i dem er placeret i forhold til mennesket. Der står i 1. Mosebog, at Gud skabte mennesket i sit billede - med ånd og kærlighed. Men vi foretrækker

DEN NORDISKE VALFART TIL LOURDES

21.—27. august 1971

Flyrejse (Kastrup/Lourdes tur-retur), fuld pension:
på hotel «MADONNA» d.kr. 890.—
på «Accueil Notre-Dame» (syge og handicappede) d.kr. 700.—

Gejstlig leder: Mgr. Knud Ballin, København.
Læge, sygeplejersker, samaritler medfølger.

Program og tilmeldelser: VALFARTSKOMITEEN
Barsehøj 25 DK. 2900 HELLERUP (Danm.)

Nyhet fra St. Olav Forlag:

ØKUMENISK DIALOG

Tanker og forslag
om den økumeniske samtale
utarbejdet av Sekretariatet for
Kristen Enhet

Kr. 4,—

at gå den modsatte vej og at danne os et billede af Gud fra os selv og det, vi ønsker, han skal være for at behage og hjælpe os. Og det er det, der har slået ham ihjel, eller som rettere sagt har slået den afgud ihjel, som vi havde dannet os efter vort eget hoved og sat i stedet for ham. På et vist tidspunkt begyndte de unge at sige nej til den Gud, der var vor, og samtidig tog de afstand fra hele den civilisation, vi havde knyttet ham til. Nu søger de i Østens mystik og i de fremmede religioner den Gud, den sande Gud, som de stadig hungre efter. Hvordan skal man få dem til at forstå, at den Gud, de søger, har åbenbart sig for os i Jesus Kristus?

Vi har hidtil beskæftiget os med forestillinger om Gud, som man ved nærmere overvejelse kun kan tage afstand fra. Nu skal vi så se at komme et skridt videre. Gud er død, - leve den sande Gud, han, som er livet og kærligheden. Men hvordan skal man udtrykke det, så vor tids mennesker kan forstå det? Hvordan skal man sige det i en tid, hvor selv ordene er underkastet en inflation, som har berøvet dem deres værdi. At sige Gud, liv, kærlighed betyder ikke rigtig noget i dag. Man forbinder ikke mere noget reelt med disse ord, - de er slidt op. Men hvordan skal man så bringe den virkelighed videre, der ligger bag disse ord?

Vi kan ikke mere tale om Gud, men måske kan vi vise ham til andre. Kærlighed er ikke noget, man kan vidne om fra en prædikestol. Vi kristne ved så meget, vi taler så meget, men vi elsker og

handler så lidt. Derfor er det at Gud er død for så mange af vore medmennesker.

Jeg vil ikke påstå, at de unge af i dag er bedre, end vi selv har været, men man kan måske sige, at de stiller større krav: de lader sig ikke spise af med ord. En Gud som ham, vi talte om før, der helt er lavet efter menneskenes hoved, interesserer dem ikke. Og det kan man kun holde med dem i. Men hvad skal vi give dem i stedet? Hvordan skal vi kunne hjælpe dem til at forstå, hvem Gud i virkeligheden er? Det kan jeg ikke svare på. Det er let nok at kritisere, - og i dette tilfælde var det også nødvendigt. Det kan godt være, at det virker meget negativt kun at rive ned, når man ikke har noget at komme med i stedet. Men måske er den tid netop kommet, hvor vi kun kan tie og søge. Hvis bare vi alle sammen var klar over problemet og følte dette savn, ville den dag nok ikke være så fjern, hvor vi kunne finde frem til et troværdigt vidnesbyrd om ham, der for os er vejen og livet.

V. Duclos O.P.
(Ånd og Liv -
Serien fra Pauluskredsens
Forlag.)

LØSSALG AV ST. OLAV

i Grundt Tanums Bokhandel, Universitetsbokhandlene i Sentrum og på Blindern.

Moderne overtro -

(Forts. fra side 63.)

svunnet från Frankrike. Liksom Jünger jämförde astrologien med fysiognomiken, sammanställer Maitre den med frenologien, som hade sin stora tid under förra delen av 1800-talet. Naturiakttagelser görs till grund för förutsägelser och diagnos för individen, i astrologien med utgångspunkt i kosmos, i frenologi-fysiognomik utifrån människans kropp.

Pressen är det främsta mediet för astrologiens framryckning, och Maitre konstaterar att på detta område finns endast två motståndsområden i Frankrike kvar, samfundspressen och de kommunistiska tidningarna.

På grundval av två undersökningar utförda av franska opinionsundersöknings-

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	} Arendal
Lunden Kloster	
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	} Bergen
Sta. Katarinahjemmet	
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	} Hammerfest
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	} Hønefoss
St. Franciskusøstrenes Moderhus	
Øyenklinikken	} Lillestrøm
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	} Tromsø
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikals Kirke	} Trondheim
St. Mikals Prestegård	
St. Theresia Hosp.	} Tønsberg
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	} Tønsberg
St. Magnus prestg.	
St. Elisabeths Hosp.	
Vår Frue Kirke	} Tønsberg
Bispegården	
St. Olavs Kirke, Bispegården	} Tønsberg
St. Olavs Kirke	
St. Olavs Prestegård	} Tønsberg
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Sct. Annæ Rejser – Pastor d'Auchamps Rejser

(Rejser under katolsk ledelse)

Påske i Rom: 3/4—13/4 — 11 dg. fly — pris kr. 1255,—.
6/4—13/4 — 8 dg. fly — pris kr. 1135,—.

Firenze—Rom—Assisi: 27/6—16/7 — 20 dg. tog (liggevogn) —
pris kr. 1485,—.

Rom—Assisi: 2/7—16/7 — 15 dg. fly — pris kr. 1325,—.

«Kulturperler» (Rom—Firenze—Assisi) 27/8—10/9 — 15 dg. — fly —
pris kr. 1325,—.

«Indian Summer» (Umbrien—Rom) 1/10—15/10 — 15 dg. fly —
pris kr. 1325,—.

Efterårsferie i Rom: 16/10—23/10 — 8 dg. fly — pris kr. 1065,—.

ISRAEL:

Forår i Det hl. Land — Jerusalem—Galilæa — 15 dg. jettfly — udflugter
incl. i prisen — pris kr. 2250,—.

Rejseleder: pastor Paul d'Auchamp.

Program fås hos: viceskoleinspektør Annie Rastrup, Hyacintgården 15,
2300 København S. Tel. (01) 58 74 12.

Moderne overtro -

(Forts. fra forrige side.)

institutt kartlægger Maitre astrologiens konsumenter. Kvinnorna är bland dessa starkt överrepresenterade, men i övrigt är det genomgående draget i utbredningen astrologiens «moderna» karaktär. Benägenheten att läsa och fästa avseende vid horoskop är större ju yngre man är, större i storstäderna än i mindre orter och minst på landsbygden. Variationerna i horoskopkonsumtionen var stora inom skilda yrkesgrupper. Också här visade sig det «moderna» draget i den tertiära ekonomiska sektorns ledande ställning. Tjänstemännen var de ivrigaste konsumenterna, följda av fria yrkesutövare och handelsanställda. Betydligt lägre ligger arbetare, och allra lägst de som är sysselsatta i jordbruket. Den återgivna tabellen sammanför hemmafruar och pensionärer i en grupp, vilket sannolikt är missledande, då de förra kan antas vara stora horoskopkonsumenter, de senare små. Kvinnorna dominerar ju över männen, och de yngre över de äldre.

Tron och övertron är båda överrepresenterade bland kvinnor i förhållande till män. Vad gäller ålder, kommunstorlek och yrkesgrupp skiljer sig horoskopläsarna och de religiöst aktiva radikalt. Det är därför föga förvånande att de regelbundet praktiserande katolikerna visar lägre siffror för astrologi än de oregelbundet praktiserande. Ännu lägre är

siffrorna för de helt passiva och de irreligiösa. Snarast blir man förvånad över att skillnaden mellan kyrksamma och mindre kyrksamma inte är större. Maitre konstaterar «att religiositet predisponerar för astrologi, men att stark förankring i kyrkan dämpar denna tendens».

Astrologiens sociala funktioner är enligt Maitre fem: den besvärjer förändringen, den löser ödets gåta, den populariserar psykologien och levnadskonsten och den ger slutligen röst åt den nebulosa av katteri, som stundom kallas «världslig religiositet».

Kyrkorna har avstått från en stor del av sina beskyddande funktioner, som en gång tillföll dem genom «fria» religiösa bruk, vilka nu i stort sett trängts undan, inte minst genom prästerskapets egen medverkan. Mellan den mark som vunnits av tekniken och den som förlorats av religionen finns ett ingenmansland. Detta tenderar att växa därför att också de nya livsformerna skapar nya risker (olyckor, ekonomisk osäkerhet) och ger större utrymme åt vissa traditionella former av risk (den romantiska kärlekens vägspel).

Maitre konstaterar att astrologien åtföljs av andra besläktade fenomen, som

kan avläsas i annonser i anslutning till horoskop. Dels gäller det liknande metoder för karaktäranalys, fysiognomik, frenologi, iriskopi, kirologi, grafologi. Här samlas ett slags divination som uppvisar en del vetenskapliga drag och som mer syftar till att utforska personligheten än att förutsäga framtiden.

Den andra sidan av kontexten till horoskoperna är hela nebulosan av avkonfessionaliserad religiositet. Spalterna med horoskop omges av annonser för andliga och magiska seanser, för talismaner, helbrägdagörare och metoder att behärska sig själv och andra. I astrologiska magasin finns en synkretism av ockulta bruk, skilda divinatoriska traditioner, filmstjärnekult, spiritism, yoga etc. På ett mera ambitiöst plan finns samma fenomen i Planète, den tidskrift som utges av Pauwels och Bergier, författarna till Le matin des magiciens (Vår underbara värld).

I slutsatserna påpekar Maitre att astrologien utmärkt passar in i pressens marknadsbetingelser, därför att den behandlar individuella fall i kategoritermer, vilket är nödvändigt om förutsägelserna skall kunna hänföra sig till läsarna och inte

DRAMMEN
GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen
<i>American Foto</i> SPESIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER Engene 4 - Tlf. 83 11 45 Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65
FREDRIKSTAD
C. HANSENS Trykkeri og Bokbinderi Tlf. 13 056 FREDRIKSTAD
FREDRIKSTAD GLASSMAGASIN

DRAMMEN	
GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikkfabrikk Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN	
	TYRILYS ^{1/3} TYRI FABRIKKER Drammen Har også landets eneste bivokspresseri
FREDRIKSTAD	
Byens spesialforretning Olsson TAPÉT OG GULVBELEGG Agentgt. 1 - Tlf. 17 080	<i>Andr. Janne &</i> Kontormaskiner - Kontorutstyr Storgt. 4 - Fredrikstad Tlf. 12 945
EDVARDSEN & NORDHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 11 220 - Fredrikstad	ØSTFOLDMEIERIET Avd. Fredrikstad
O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Sentralbord 15 840	

endast till en bestämd individ. Dessutom är dess strukturering i kalendertermer väl avstämmd till tidningens periodiska publicering.

«I en tid då också den organiserade religionen gör en avsevärd ansträngning i rationalistisk riktning, utvecklas den heterodoxa religiositeten genom den pseudorationalitet vilken upplöser den vetenskapliga kulturen i och med att man i denna inför en mytologi som trotsar all experimentell och kritisk kontroll. Genom att förvandlas till en handelsvara har 'kätteriet' utvecklat stora propagandasurser . . .»

Undersökningen i A Sociological Yearbook of Religion in Britain har rubriken The God of the Gaps, Klyftornas eller mellanrummens Gud. Därmed syftar man på den moderna övertrons funktion att fylla ut mellanrummet mellan vad vetenskapen kan förklara och den kristna tronens verklighetstolkning.

Som en inledning ställs mot varandra

två citat från Englands främsta religions-sociologer, David Martin och Bryan Wilson. Den senare en exponent för en ganska okomplicerad sekulariseringshypotes, den förra känd som en skarp kritiker av såväl sekulariseringsteorien som själva begreppet.

De är givetvis överens om den lätt iakttagbara tillbakagången i den institutionella religionen; meningsmotsättningarna gäller «inofficiella» eller «informella» metafysiska trosföreställningar som uppenbarligen varken är vetenskapliga eller sekulära.

Undersökningen företogs 1968 i Islington, en förstad till London. Den är en pilotstudie, och främst ägnad relationen mellan övertro, religiositet och vissa sociala variabler. Den ger alltså inget mått på övertrons absoluta utbredning i Storbritannien eller ens London, och det relativt stora bortfallet av svarande är inte av större betydelse i en studie som denna. De som fullständigt besvarade in-

tervjufrågorna var 181 personer, samtliga födda i England och Wales.

Den kartlagda övertron innefattade här ine blott astrologiska föreställningar. De enklare vidskepliga bruken som att spotta vid åsynen av svarta katter, ta i trä eller undvika talet 13 föreföll att ha ganska godtycklig utbredning, och knappast åter-spegla några djupare övertygelser. Det var fråga om ett slags vanemässiga reflexer.

(Avsluttes neste nr.)

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 3. mars: Messe i St. Olavs kirke kl. 19. Deretter samvær i foreningslokalet med kåseri av pater Arno: «Kvinnens stilling i Kirken».

Alle interesserte damer er velkomne.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

MALERMESTER

Otto Foerster

ulfører allslags maler- og tapetserarbeider

Tlf. 21 69 06

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8

Tlf. 23 02 40

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 84

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Et godt tilbud!

«On The Rocks» glasset „Portofino“

Laget av tindrende klart glass.
Lekker i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Calligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

HEVET OVER MISTANKE

«Hva han enn har gjort, er han lovens tjener og tilhører således loven. Han er derfor hevet over enhver menneskelig dom.» Dettet sitatet fra Kafkas «Prossessen» avslutter Elio Petris film «Hevet over mistanke», og dermed er hovedtemaet i filmen presentert. Det er Autoriteten som blir fremstilt, i all sin hardkokte og menneskeforaktende maktutøvelse. Det er altså en politisk film, og en rystende sådan.

Italienske regissører har skapt en rekke glimrende filmer med skarp samfunnskritisk tendens i de siste tiår. Elio Petris bidrag vil trolig bli stående som et av de beste i denne genren. Filmen har da også høstet sterk anerkjennelse, og ble belønnet med to priser i Cannes i 1970 - juryens spesialpris og det internasjonale filmkritikerforbunds pris. Manus er skrevet av forfatteren Ugo Pirro og Elio Petri i fellesskap, mens sistnevnte har ansvaret for regien.

Handlingen går i korthet ut på følgende: Sjefen for politiets mordavdeling blir forfremmet til politikommisær og sjef for den politiske avdeling i korpset. Han har et forhold til en ung kvinne, som imidlertid også står i med en langhåret radikaler. Politimannen tar livet av sin elskerinne - dels av sjalusi, men mest for å bevise at han, Autoriteten, vil være hevet over mistanke selv om sporene peker ham ut som morder. Han passer derfor på å etterlate seg fingeravtrykk, en tråd av slipset og blodspor i leiligheten til den drepte. Som sin siste embetsgjerning i mordavdelingen vender han tilbake til gjerningsstedet og leder etterforskningen.

Filmen får etterhvert en krassere og farligere tone. Vi får se hvordan Autoriteten utfolder seg som politisk instrument. «I hver forbryter kan det bo en politisk agitator. Og hver politisk agitator kan skjule en forbryter», er et av kommissærens utsagn til kollegene. Det lyder kjent. Neste skritt er da opplagt; den unge radikaleren som sto i forhold til kommissærens elskerinne blir behendig bragt inn i søkelyset. For å bevise sine

Florinda BOLKAN
I "HEVET OVER MISTANKE"

muligheter må nemlig Autoriteten ikke bare være hevet over mistanke, han må også få en uskyldig dømt for mordet, og ved å utse seg den unge radikaleren som offer slår kommissæren to fluer i et smekk.

Men her lider kommissæren et nederlag. Den unge mannen gjennomskuer Autoriteten og lar seg ikke skremme. Dessuten vet han at kommissæren er morderen (de møttes i porten da kommissæren forlot mordstedet). Autoriteten må da gå frem på en annen måte for å bevise sine muligheter. Han tilstår mordet for sine kolleger. Og nå blir alt snudd på hodet - kollegene nekter å godta tilståelsen og forlanger at kommissæren skal bevise at han er skyldig. Han nevner mange beviser, men de blir ikke godtatt. Til slutt må kommissæren «tilstå» at han

er uskyldig. Og slik ender filmen - i en grotesk parodi.

«Hevet over mistanke» utspilles i et demokratisk land - Italia. Jeg oppfatter filmen dels som en advarsel om at det innen et demokratisk samfunn kan foregå ting som i mangt minner om diktaturet, og dels som en påminnelse om at demokratier er ganske sårbare når mektige personer begynner å spille sitt eget spill.

Regissøren har holdt det hele i stramme tøyler, og fått frem det iskaldt organiserte politimiljøet så det riktig grøsser nedover ryggen. Fotograferingen har en egen hard virkning som understreker tonen i miljøet. Skuespillerprestasjonene er tildels fremragende - Gian-Maria Volonte som politikommisæren gir en glimrende fremstilling av det autoritære maktmenneske i utfoldelse. Florinda Bolkan gjør det som kan gjøres ut av rollen som elskerinne, den litt enfoldige og spenningsglade kvinnen som ikke skjønner hvilke farlige krefter hun omgir seg med. Fremstillingen kunne vel vært mer nyanisert, men den er temperamentsfull nok. De øvrige rollene er mer stilisert etter et typemønster, men de virker ekte nok.

Alt i alt er dette en intelligent og helstøpt film som kan anbefales på det varmeste.

KJELL SVENDSEN.

STØTT
ST. OLAV:
GI ETT
GAVE-
ABONNEMENT!

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9-16. Lørdag 9-14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene. Kr. 35 pr. år. Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 40.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.